# Polis,prirodna zajednica

Za Aristotela  svaki grad, odnosno, država predstavlja neko zajedništvo i da ta zajedništva teže nekom dobru. Najmanja zajednica je porodica, nekoliko porodica formira selo (naselje), a veći broj takvih sela predstavlja grad, odnosno, državu. Po Aristotelu država nastaje po prirodi i da je ona važnija od pojedinca. Pojedinac koji ne može da živi u zajednici ili kome ništa nije potrebno (koji je sam sebi dovoljan), nije dio države, te je zvijer ili Bog.
Aristotel tvrdi da je umno biće vladajuće i ono je po svojoj naravi gospodar i vladar, a bića koja su predviđena fizičkim radovima su robovi. On smatra barbare robovima i da oni po svojoj naravi nisu bića koja treba da vladaju i da Heleni imaju pravo vladati njima, te po njima barbar i rob su jedno te isto. Priroda je stvorila sve radi ljudi: biljke radi životinja, životinje radi ljudi, a čovjek ima pravo da ih lovi. On ima pravo da lovi one ljude koji su od prirode stvoreni da mu se pokoravaju (barbari). Takav rat je opravdan.
Aristotel pod gospodarskom vlašću podrazumjeva onu vast koja se odnosi na stvari neophodne za život i onaj ko njima upravlja ne mora da zna da ih pravi, već da se njima služi jer to je posao roba. Svaki grad je sastavljen od domačinstava a da svako savršeno domačinstvo treba da se sastoji od robova i slobodnih ljudi. Dijelovi savršenog domačinstva su: Gospodar i rob ,Suprug i supruga, Roditelji i djeca
Gospodar je vlasnik imovine a rob je njegovo živo oruđe za rad. Imovina je dio gospodarstva bez koje se ne može preživjeti niti dobro živiti. Vlast nad domačinstvom je jednovladno jer svakim domom vlada jedan čovjek dok je vlast nad slobodnima i jednakima državnička vlast.
Kakav će polis najbolje zadovoljavati potrebe građana? Koje je uređenje najbolje? Na ta pitanja Aristotel odgovara na sebi svojstven način: proučavajući uređenja mnogih gradova-država. Zaključuje da demokratija nije najbolji oblik. To je država u kojoj je vlast u rukama siromašnih, koji se zalažu za svoje interese. Budući da nisu potpuno sposobni za praktičnu racionalnu mudrost, njihove odluke često će biti pogrešne.

Monarhija bi bila idealno rješenje - ali samo ako je kralj dobrohotan i ima gotovo nadnaravne moći dobre prosudbe. Aristotel zna da su u ovome svijetu takvi kraljevi rijetki i nepoznati. Monarsi će gotovo sigurno vladati u svoju korist. Aristokratija bi možda mogla funkcionirati, ali teško da se može vjerovati malom broju vladara. Pretvorila bi se u oligarhiju koja donosi odluke koje služe njihovim ciljevima, a ne ciljevima cijele zajednice.

Aristotel zaključuje da je najbolji praktični oblik vladavine ustavna republika, u kojoj vlast dijele narod i neka vrsta elite. Konkretno ustrojstvo nije važno i razlikovat će se od polisa do polisa.

Ali za dobrobit zajednice presudan je siguran srednji stalež, koji političkom procesu daje težinu i trajnost.

Što je za Aristotela taj "srednji stalež"? Sigurno ne srednji stalež u našem današnjem značenju klase. To je stalež srednje velikih zemljovlasnika, obično robovlasnika, koji nemaju novčanih briga i mogu se posvetiti konstruktivnom razmišljanju. U taj stalež ne uključuje obrtnike i trgovce, koji su često bili na meti kao i on - doseljenici iz drugih gradova-država koji nemaju status građana. Mislio je, kao i obično, na "sredinu", to jest na stalež koji se nalazi između krajnje imućnog i krajnje siromašnog.
Najbitnije što Aristotel razmatra jeste koga treba nazivati građaninom i ko je građanin. Onaj ko

je građanin u vladavini naroda (demokratija), često nije građanin u vladavini malobrojnih (oligarhija). Građanin se određuje sudioništvom u sudstvu i vlasti. Građanin je onaj koji ima moć sudjelovati u savjetodavnoj i sudbenoj vlasti. Građanin je, također, osoba koja je s obje strane potječe od građana, a ne samo s jedne strane, kao po ocu i majci. Dobro zajednice je posao i dužnost svih građana. Vrlina građanina se sastoji u tome da može da vlada i da se pokorava. Međutim, onaj koji vlada mora da zna još više, ali i on mora da prođe pokornost, dok niko od slobodnih ljudi ne treba da stiče vrline robova. Državno uređenje treba da bude tako da od njega imaju koristi svi,a ne samo vladari.

Državu ne čini jedinstvena teritorija i država nije nastala radi toga da se sprijeće međusobne nepravde ili trgovački odnosi. Država je zajednica koja ima za cilj sretan život, život potpun i ekonomski nezavisan. Država postoji radi dijeljenja po moralnim zakonima, ali ne samo zajedničkog života. Ako masa upravlja ona može činiti mnoge greške i nepravde, ali ako mase ne učestvuju u odlučivanju onda postaju neprijateljski raspoložene i ruše državni poredak. Prava vrhovna vlast treba da pripada dobrim zakonima. Na vlasti treba da bude osoba sposobna za taj posao, dok državom nebi trebalo da vlada masa. Dobro za kojim država teži jeste pravda i to je opća korist.

Demokratija i oligarhija su dva oblika koji su postepeno značajni Aristotelu u objašnjavanju. Za razliku od Platona, on ne smatra demokratiju najlošijom, već umjereno lošom. Aristokratija je vladavina vrlih ljudi, koji uz to mogu biti bogati, ali uživaju poštovanje naroda. Priroda države zahtjeva da država bude sastavljena od jednakih i što je moguće sličnijih ljudi, a takvi su najčešće ljudi srednjeg sloja. Srednja klasa mora da bude mnogobrojna da bi država bila dobra. Država je dobra kada su građani koji učestvuju u vlasti dobri i puni vrlina. Za vrlinu ljudi potrebne su tri stvari – priroda, navika i razum.
Zaključimo da je država nastala radi ostvarivanja nekoga dobra za svoje građane. Nju tvore po prirodnoj osnovi,prvo: zajednica muškaraca i žene koji se spajaju radi rađanja. I kao što taj odnos nije izraz slobodne odluke,već je rezultat prinudne želje da se bude s bićima kakvi su i sami,tako se i u državi onaj koga je priroda obdarila pokorava pokorava se radi zaštite onome koji je preodređen da vlada i gospodari. Dakle,država nastaje iz potrebe ljudi za udruživanjem i njenu osnov čini čovjek sa svim sojim potrebama i sosobnostima,za opstankom,za zajedništvom,za zadovoljstvom i osjećanjima,za pravednošću.

Ljudi su u biti društvena bića i samo u zajednici mogu doista biti ljudi... Živjeti kreposno i razumno može značiti samo živjeti dobro s drugim ljudima...